

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ВИКЛАДАЧІВ І ДОСЛІДНИКІВ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ
ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
У РАМКАХ ПРОЄКТУ
«ЄС-СХІДНЕ ПАРТНЕРСТВО: МАЙБУТНІ ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ СПІЛЬНИХ ІНІЦІАТИВ
АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ В УКРАЇНІ»
620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP

Рівне
09 листопада 2023 р.

*За повного або часткового використання матеріалів збірника
посилання на видання обов'язкове.*

*Матеріали надруковані методом прямого відтворення тексту,
наданого авторами, які несуть відповідальність за його
достовірність, зміст і стилістику, за правильне цитування джерел
та посилання на них.*

*Організаційний комітет не несе відповідальності за погляди,
висловлені авторами матеріалів.*

**ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ:
РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ:** Збірник матеріалів Міжнародної
науково-практичної конференції (м. Рівне, 09 листопада 2023 р.). – Українська Асоціація
Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 227 с.

У збірнику вміщені тези учасників Міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти консолідації національних та міжнародних інтелектуальних ресурсів у сфері Європейських студій під час війни та поширенню досліджень з питань європейської інтеграції серед академічної спільноти України та за її межами, а також розвитку співпраці академічних кіл з громадським сектором, що в синергії поглиблює розуміння шляхів, можливостей і механізмів співпраці України з Європейським Союзом у сфері безпеки, політики, демократії, прав людини, економіки, науки, освіти, культури, екології, цифрових трансформацій та перспектив набуття Україною повноправного членства в ЄС.

Збірник матеріалів підготовлено та видано за кошти Проекту Асоціації: «ЄС-Східне партнерство: майбутні шляхи активізації спільних ініціатив академічних та громадських спільнот в Україні» 620395-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-SUPPA-EU-EaP, що здійснюється за підтримки Програми Еразмус+ на прямих ім. Жана Монне.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflect the view of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Збірник розміщено на сайті: aprei.com.ua

© Українська Асоціація Викладачів і
Дослідників Європейської Інтеграції, 2023

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ірина Захарчук УРАЇНСЬКА ГУМАНІТАРИСТИКА І ДІАЛОГ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ	6
Ірина Панчук ПРОБЛЕМА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ	11
Олег Пошедін СПІЛЬНА ЗОВНІШНЯ І БЕЗПЕКОВА ПОЛІТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВИ НАБУТТЯ ЧЛЕНСТВА УКРАЇНИ В ЄС	14
Андрій Мартинов AGENDA-2030: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ МІЖ РОЗШИРЕННЯМ І ВИКЛИКАМИ БЕЗПЕКИ	17
Ігор Тодоров, Анатолій Мешко НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	20
Аліна Бохан КОНСУЛЬСЬКА СЛУЖБА В ЗМІЦНЕННІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ	24
Наталія Романюк ПЕРСПЕКТИВИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЇ	27
Таміла Герасимчук МІЖНАРОДНА СОЛІДАРНІСТЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ З УКРАЇНОЮ В ПРОТИДІЇ ПОВНОМАСШТАБНІЙ ЗБРОЙНІЙ АГРЕСІЇ РОСІЇ	34
Віктор Мушенко ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ МІСЦЕВОГО УПРАВЛІННЯ ВІДНОВЛЕННЯМ ПОСТТРАЖДАЛОГО ЖИТЛОВОГО ФОНДУ	40
Юрій Мателешко ПОЗИЦІЯ НІМЕЦЬКИХ НЕУРЯДОВИХ ІНСТИТУЦІЙ «М'ЯКОГО» ВПЛИВУ ЩОДО РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	44
Оксана Кундеус СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПЕРСПЕКТИВ	48
Галина Невинна, Артем Пархомчук ЛЮБЛІНСЬКИЙ ТРИКУТНИК ЯК ІНСТРУМЕНТ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	53
Катерина Маркевич «ЗЕЛЕНИЙ» ПЕРЕХІД ЯК МОЖЛИВІСТЬ ДЛЯ СТАЛОЇ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	58
Василь Намонюк РОЗВИТОК ДОБРОВІЛЬНОГО ВУГЛЕЦЕВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КЛІМАТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ	70
Дмитро Луців, Василь Гулай ВПЛИВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ НА КЛІМАТИЧНУ ПОЛІТИКУ УКРАЇНИ	75

Дарина Самойленко, Катерина Кравець ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ УКРАЇНИ У ПАРТНЕРСТВІ З ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИМИ КОРПОРАЦІЯМИ.....	80
Анна Лип'юк, Людмила Захаренко ПРИНЦИП НЕЙТРАЛЬНОСТІ У ГУМАНІТАРНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	83
Людмила Казначесва КУЛЬТУРНА ТЕМАТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	86
Валерій Вінс, Людмила Кудирко ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИМІРИ НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ УКРАЇНИ	89
Tetyana Shamsutdynova-Lebediuk INTERFAITH DIALOGUE IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION TRANSFORMATIONS	94
Віталій Ігнат'єв ПРАВОСЛАВНА ПОЛІТИЧНА ТЕОЛОГІЯ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	98
Василь Рожко СИНЕРГІЯ ВІРИ ТА ЕКОЛОГІЇ – АНАЛІЗ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО КУРСУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ХРИСТІЯНСЬКОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ЕТИКИ	102

РОЗДІЛ 2

РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ У ПРОЦЕСІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ З ЄС. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ В ОСВІТНІ ПРОГРАМИ РІЗНИХ ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ

Наталія Малиновська АДВОКАЦІЯ ПОЛІТИЧНИХ РЕФОРМ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ПОВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ УКРАЇНИ	107
Віталій Лебедюк АНАЛІТИЧНІ ЦЕНТРИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ	113
Віталій Лесняк РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ТРЕТЬОГО СЕКТОРУ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ У ЦЕНТРАЛЬНІЙ ТА СХІДНІЙ ЄВРОПІ	118
Галина Ніколайчук, Інна Ногачевська РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОСВІТНИХ ПРОЄКТІВ У ФОРМУВАННІ ЦІННИСЬКОГО ПРОСТОРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	123
Dr hab. Prof. Jadwiga Daszykowska-Tobiasz SPOŁECZNE BARIERY INTEGRACJI DZIECI UCHODźCÓW WOJENNYCH Z UKRAINY W POLSKIEJ SZKOLE	129
Alla Fridrikh GRAPHIC VOICES IN EFL: EMOTIONAL INTELLIGENCE, CRITICAL THINKING, AND ACADEMIC ENGAGEMENT	139
Mariam-Sofiia Shamsutdynova MOTIVATION TO LEARN FOREIGN LANGUAGES IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES. AXIOLOGICAL PARADIGM	143
Maksym Cheremisin BILINGUALISM IN UKRAINE FROM A TRANSDISCIPLINARY PERSPECTIVE	153

Nataliia Mykhalchuk, Margaryta Biloboroda, Nataliia Mandriichuk ACTUALIZING OF MNEMONICS BY THE WAY OF NEW EUROPEAN PARADIGM OF EDUCATION: ACTUALITY OF THE PROBLEM	156
Ernest Ivashkevych, Diana Kravets THE CONCEPT OF DISCOURSE AND ITS ROLE IN THE PROCESSES OF UKRAINE INTEGRATION INTO THE EUROPEAN SPACE	160
Eduard Ivashkevych, Inna Nohachevska, Tetiana Herheliuk THE PROCESSES OF COMMUNICATION AND QUASI-COMMUNICATION IN THE PARADIGM OF EUROPEAN INTEGRATION	164
Halyna Nikolaychuk, Olena Demchuk PSYCHOLOGICAL RESILIENCE IN WAR CONDITIONS	169
Маргарита Воровка, Алла Кожевникова, Олена Грабовець ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПСИХОЛОГІЇ ДО РОЗВИТКУ У СТУДЕНТСТВА НАВИЧОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ САМОДОПОМОГИ В УМОВАХ ВІЙНИ ...	174
Яковишина Тетяна ТВОРЧА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ	179
Наталя Романишина ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ПОСТУП СИСТЕМИ ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	183
Любов Крайлюк ВИВЧЕННЯ ДОСВІДУ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ПОЛЬЩІ КАФЕДРОЮ ІМЕНІ СТЕПАНА ШЕВЧУКА: ФОРМИ І МЕТОДИ	188
Sandra Ścieranka ZNACZENIE TOŻSAMOŚCI OSOBISTEJ W REALIZOWANIU FUNKCJI WYCHOWAWCZEJ PRZEZ NAUCZYCIELA	192
Оксана Синьчук СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	200
Ганна Шліхта ДОСЛІДЖЕННЯ ПОНЯТЬ ЦІННІСНО-ДЕОНТОЛОГІЧНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СУЧАСНОГО ІТ-ФАХІВЦЯ	206
Катерина Коваль ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ ВИХОВАННІ ДІТЕЙ-СИРІТ ТА ДІТЕЙ, ПОЗБАВЛЕНИХ БАТЬКІВСЬКОГО ПІКЛУВАННЯ	210
Oleksandra Vasylieva HARMONIZING CULTURAL NARRATIVES: EXPLORING THE INTERPLAY OF MUSICALITY IN UKRAINIAN DRAMA WITHING THE TAPESTRY OF EUROPEAN THEATRICAL TRADITIONS	214
Yevhen Kharchenko, Nataliia Khupavtseva, Anna Lagodiuk SOCIAL SUCCESS OF A PERSON AS A GREAT EUROPEAN VALUE	219
Alexander Nabochuk, Maria Polishuk CREATIVE PROBLEM SOLVING APPROACH OF V.O. MOLYAKO AS A VALUE, WHICH IS NECESSARY FOR EUROPEAN INTEGRATION	223

РОЗДІЛ 1

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Ірина Захарчук

докторка філологічних наук,

професорка кафедри української літератури

Рівненського державного гуманітарного університету

УРАЇНСЬКА ГУМАНІТАРИСТИКА І ДІАЛОГ З ЄВРОПЕЙСЬКОЮ КУЛЬТУРОЮ

Війна росії проти України потребує від українських гуманітаріїв якісного оновлення інтелектуальних наративів та посилення їхньої конкурентоздатності у продукуванні нових сенсотворчих моделей. У цьому контексті особливої актуальності набуває методологічний інструментарій імперіології та студій опору. Саме ці теоретичні засади відкривають можливості для посутнього перезавантаження української культури та розбудови її діалогу з європейською.

Сучасна війна для України є остаточним поразунком з культурною спадщиною імперії та оприсутнює потребу у виявленні взаємовпливу імперської та колоніальної ідентичності. Перезавантаження ідентичності з погляду ціннісних імперативів передбачає кодифікацію концепту імперського етносу та виявлення взаємодії імперського та колоніального чинника.

Водночас саме актуалізація студій опору у гуманітарній сфері уможлиблює зміну способів презентації себе у світі: від постаті жертви колоніального насильства до іпостасі борця з імперією. У проєкції на досвід літературної освіти в системі загальноосвітньої та вищої школи такий підхід означає дистанціювання від віктимності та наголосах на антиімперських інтенціях літератури. У практичному вимірі гуманітарна складова зазнає оновлення саме в плані десовєтизації, деколонізації та дерусифікації освітнього й наукового дискурсів. Саме такі засади містять потужний потенціал для оприявлення європейської генеалогії української культури та нарощування української присутності в світі. Безперечно, аналітичну оптику ліберального наративу з наголосами на правах людини, самоцінності індивідуального досвіду, неприпустимості фізичного й політичного насильства найглибше й найрельєфніше презентує українська культура. Україна не може запропонувати привабливу й конкурентну економічну модель, але її культурна спадщина акумулювала множинні практики й сенси, співзвучні з європейськими

нарративами. Очевидно, що провідну роль в цьому процесі повинні відіграти центри української культури та кафедри україністики при провідних європейських університетах. Важливо наголосити, що в створенні мережі українознавчих студій провідна роль та ініціатива має належати українській державі, адже попередній досвід свідчить, що в створенні кафедр україністики українська держава не брала участі, або ж її роль була мінімальною. Отже, підтримка кафедр україністики в європейських університетах має стати пріоритетом державної політики.

Деколонізація освітнього простору передбачає оновлення ціннісного наповнення історичних нарративів, зокрема в проєкції на такі знакові періоди як епоха Голодомору, Голокосту й Другої Світової війни. Сучасна війна росії проти України прикметна активним застосуванням геноцидних практик з боку країни-агресора та використання їжі як зброї та інструменту для приниження людської гідності. Саме ці чинники дають підстави для переосмислення досвіду Голодомору як періоду використання потужних технологій маніпуляції й фальсифікації. Зокрема, сучасна дослідниця Енн Епплбом наголошує, що масові вбивства завжди закорінені в пропагандистських технологіях імперських режимів, і саме пропаганда є тією духовною зброєю, котра готує надійний ґрунт для масового фізичного вбивства [3]. Як і в епоху Голодомору, так і в сучасній російсько-українській війні, постать ворога слугує потужним мобілізаційним ресурсом. Якщо в період Голодомору головними ворогами вважали куркулів, колишніх воїнів УНР, українських селян, учасників антисоветської боротьби, діячів української церкви, то сучасні ідеологи кремля постать ворога ідентифікують з українцями, бандерівцями, «українськими фашистами» тощо. Водночас демонізація й дегуманізація постаті ворога стали засадничими не тільки для риторики імперської влади, але й набули широкого використання в культурі повсякдення інтелектуальних еліт. І тут вкотре варто актуалізувати питання про відповідальність інтелектуалів перед наступом насильства й культом ненависті, за пасивність перед тотальною брехнею й маніпулятивними технологіями. Очевидно, сучасна війна росії проти України є викликом для європейських інтелектуалів, їхньої недооцінки та переоцненні загрози путінізму.

У розбудові нових способів кодифікації Голодомору доречно наголосити на імперській доміні та актуалізації концепту Рафаеля Лемкіна про Голодомор як складову геноцидної практики советської імперії. До системи репресивних практик, які спільно з Голодомором, творили геноциду політику, Р. Лемкін зараховує знищення української інтелігенції – мозку нації; знищення української автокефальної православної церкви – душі нації; знищення українського селянства – носія української мови й традиційної культури; зміна етнічного складу населення через масове завезення вихідців з інших територій, переважно з росії [4]. Вістря Голодомору, як і вістря війни сучасної росії, спрямоване проти української ідентичності, позбавлення українського суспільства економічної незалежності та нагнітання мови ненависті. Відповідно, доречно наголосити, як українська

література доби незалежності та в період війни росії проти України, долає владу імперських стереотипів у сенсі відходу від творення біполярної реальності та демонізації постаті ворога. Під пером українських митців верифікація Голодомору значною мірою відбувається у річищі сімейних історій. Наголос на приватності дає ключ до кращого розуміння контролю держави над приватними життям і приватним простором. Водночас митці акцентують на тому, яких трансформацій зазнала українська родина, коли Голодомор стає випробуванням подружньої вірності, інституту шлюбу в цілому. Також варто зазначити, що відбувається еволюція письма від опису страждань і постаті жертви як ключової фігури трагедії до наголоса на стратегіях опору, протистояння насильству влади. У такий спосіб наратив Голодомору стає розповіддю про боротьбу за людську гідність і права людини (Л. Кононович «Тема для медитації», С. Талан «Розколоте небо», Н. Доляк «Чорна дошка» та ін.).

У прокладанні культурних мостів між українською та європейською гуманітаристикою вирішальне значення мають ті постаті, чие життя й діяльність є прикладом громадянської мужності й інтелектуальної відваги. У пошуку нової мови в наративах про Голодомор таким прикладом є Гарет Джонс, британський журналіст, котрий мав інтелектуальну відвагу свідчити перед усім світом правду про злочин Голодомору. З кожним роком довкола постаті Джонса інформаційне поле зазнає відчутної розбудови. Гарет Джонс стає героєм художніх фільмів (Агнешка Голанд «Ціна правди») та численних наукових й науково-популярних досліджень. Зокрема, сучасний американський дослідник Рей Гамаш звертає увагу на унікальний вимір інтелектуальної діяльності британського журналіста. Під час перебування в Советському Союзі Джонс спілкується з советськими письменниками й постійно задає собі питання: чому митці мовчать про голод і не розповідають про нього світові. Водночас він усвідомлює, як складно в екзистенційному й культурно-антропологічному вимірі ословити цю трагедію на письмі. Один із способів відповіді на поставлене запитання Джонс намагається віднайти в текстах світової літератури і звертається до другого (дискусійного з погляду достовірності й менш знаного серед дослідників) варіанту відомого монологу Гамлета «Бути чи не бути...» з одноіменної п'єси В. Шекспіра. Увагу Джонса цей монолог привернув саме через те, що в ньому є слова про «смак голоду» й «тирана торжество» і саме інтелектуальні міркування героя Шекспіра допомагають Джонсу усвідомити ситуацію творчої несвободи советських митців й перетворення їх на гвинтиків державної репресивної машини.

Варто наголосити, що в 1930-х роках п'єсу Шекспіра не рекомендували для постановки в театрах ССРСР, тому що її не любив Сталін. Гуманізм і духовна незалежність героя шекспірівської п'єси викликали в нього підозру й роздратування саме через сміливість озвучувати надважливі проблеми [2, 138].

У такий спосіб розповідь про Джонса стає інтелектуальною рефлексією про європейську культуру як духовний прихисток в ситуації тотального насильства й

вбивства голодом. Водночас саме через звернення до Шекспіра Джонс переозначає ціннісні виміри Голодомору, оприсутнює ситуацію голоду духовного, котрий настає після того, коли в людини силоміць відібрали й знищили її самототожність, презентовану мовою, культурою, церквою й прирекли її на стан самотності й неприкаяності в чужому й ворожому їй світі імперії. Джонс чітко проартикулював ситуацію кризи від голоду духовного, котрий настав після фізичного вбивства голодом і став однією з цілеспрямованих практик імперської політики.

Вихід з цієї ситуації британський журналіст вбачає в духовному діалозі з європейською літературою, яка в умовах політичної несвободи, може стати кроком до духовної незалежності й духовного опору владі. Завдяки Гарету Джонсу для українськомовного читача в перекладі Владислава Гриневича став доступний маловідомий варіант монологу Гамлета. Цей приклад відкриває ще один вимір діалогу між українською та європейською культурою, а саме: потребу в перезавантаженні системи літературної освіти в шкільній практиці та усвідомлення ролі перекладу в деколонізаційних вимірах.

У кореляції між імперською й колонізованою культурою переклад завжди є чимось більшим, ніж ретранслятором культурних смислів і кодів. Як зазначає Сергій Борщевський, переклад – це духовний опір, це – інтелектуальний бунт. «Переклад завжди відіграє надзвичайно важливу роль у кожній культурі. Він є фрагментом національної літератури. Бо коли в нас з'являється україномовний Данте або україномовний Шекспір, він стає україномовним явищем уже не італійської або англійської, а української культури...» [1]. Відповідно саме через чітко продуману й активно підтриману державою стратегію перекладів українською мовою провідних текстів європейської інтелектуальної спадщини пролягає ще один шлях духовного діалогу. Саме модернізація й оновлення перекладацьких стратегій, цілеспрямована підготовка потужної когорти українських перекладачів дасть можливість осучаснити й розвивати українську мову як складову політичної й культурної ідентичності, подолати практику інтелектуального поневолення й відновити спадкоємність між різними перекладацькими школами як способами не тільки культурного розвитку, а й духовного опору імперії.

У цьому контексті кардинальної зміни підходів потребує наратив із зарубіжної літератури в системі шкільної та університетської освіти. Важливо, щоб концепція означила траєкторію руху тексту європейської літератури до українськомовного читача, наголошувала на тих суспільно-політичних й культурних реаліях України, в яких художній твір європейської літератури став набутком українського культурного досвіду, пропонувала найкращі тексти перекладів та містила інформацію про долі найвизначніших перекладачів. Наприклад, українськомовний переклад «Іліади» й «Одіссеї» Гомера, здійснений Борисом Теном, це і розповідь про долі представників української церкви, про винищення інтелектуальних еліт в часи сталінізму й врешті про сміливість

інтелектуальних еліт протистояти злу через переклади. Аналогічна ситуація й з Василем Стусом, для якого переклади Рільке стали не тільки духовним поєдинком з советською імперією, а й способом власного ушляхетнення й переозначенням місії інтелектуала. Відповідно рецептивні моделі європейської культурної спадщини потребують якісного оновлення й перезавантаження з погляду деколонізаційних практик.

У підсумку варто наголосити, що діалог з європейською культурою є органічною складовою розбудови спільного освітнього простору й наукового дискурсу. Першочерговим залишається питання оновлення методологічного інструментарію та зміни ціннісних стратегій.

Список використаних джерел:

1. Борщевський Сергій «Переклад – це духовний опір, це інтелектуальний бунт...» URL: <https://ahiucr.org.ua/?p=347>
2. Гамаш Рей. Гарет Джонс: свідок Голодомору. Київ: HREC PRESS, 2023. 284 с.
3. Епллбом Енн Слова, що призводять до насильства URL: https://nv.ua/ukr/opinion/recommends/putin-poyasnyuye-viynu-epplbaum-pro-te-chomu-rosiyani-gotovi-vbivati-ukrajinciv-novini-ukrajini-50242217.html?fbclid=IwAR3rDIAdJy_qNaRHQzr88L185k6hbCmwXv_n3ECCz6JxnKDnVnd7yGFZ2s [25.05.2022]
4. Лемкін Рафаель. Радянський геноцид в Україні. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Lemkin_Rafal/Radianskyi_henotsyd_v_Ukraini.pdf?PHPS_ESSID=g1mvm991addc51ljtbkp8ac2t5 [25.05.2022]

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ: РОЛЬ АКАДЕМІЧНИХ ТА ГРОМАДСЬКИХ СПІЛЬНОТ: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Рівне, 09 листопада 2023 р.). – Українська Асоціація Викладачів і Дослідників Європейської Інтеграції; Київ. 2023. – 227 с.

У збірнику вміщені тези учасників Міжнародної науково-практичної конференції, метою якої було: сприяти консолідації національних та міжнародних інтелектуальних ресурсів у сфері Європейських студій під час війни та поширенню досліджень з питань європейської інтеграції серед академічної спільноти України та за її межами, а також розвитку співпраці академічних кіл з громадським сектором, що в синергії поглиблює розуміння шляхів, можливостей і механізмів співпраці України з Європейським Союзом у сфері безпеки, політики, демократії, прав людини, економіки, науки, освіти, культури, екології, цифрових трансформацій та перспектив набуття Україною повноправного членства в ЄС.

УДК 327-044.247(4)(477):355.4(477)